

ГИЁҲВАНДЛИК ВОСИТАЛАРИ ВА ПСИХОТРОП МОДДАЛАРНИНГ НОҚОНУНИЙ АЙЛАНМАСИГА ҚАРШИ КУРАШИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Кузиев Дилшод Ахрорович

© Ўзбекистон Республикаси Криминология тадқиқод институти
мустақил изланувчиси

Аннотация: Мазкур мақолада Ўзбекистон Республикаси шароитида гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддаларнинг ноқонуний айланмасига қарши курашишнинг ташкилий-ҳуқуқий механизмларини такомиллаштириш масалалари таҳлил қилинган. Наркотаҳдидларнинг замонавий шакллари, хусусан, трансчегаравий каналлар, интернет ва мессенжерлар орқали “контактсиз” тарқатиш, крипто-тўловлар ҳамда ноқонуний нарколабораториялар фаолиятининг криминоген хавфи очиб берилган. Тадқиқотда профилактика, тезкор-қидирув, тергов, молиявий мониторинг, чегара назорати ва реабилитация чораларини ўзаро уйғунлаштирувчи ягона ташкилий-ҳуқуқий ёндашув зарурлиги асосланади. Шунингдек, идоралараро ҳамкорликни “ягона ахборот контури” тамойили асосида такомиллаштириш, эрта огоҳлантириш тизимлари (EWS), OSINT, блокчейн таҳлили ва ГИС технологияларини қўллаш имкониятлари кўриб чиқилади. Мақолада миллий қонунчиликни такомиллаштиришга доир илмий асосланган таклифлар ишлаб чиқилган бўлиб, улар жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва наркожиноятлар профилактикаси самарадорлигини оширишга қаратилган.

Калит сўзлар: гиёҳвандлик воситалари, психотроп моддалар, ноқонуний айланма, наркожиноятлар профилактикаси, жамоат хавфсизлиги, ташкилий механизм, ҳуқуқий механизм, идоралараро ҳамкорлик, ягона ахборот контури, рақамли мониторинг, EWS, OSINT, блокчейн таҳлили, ГИС технологиялари, нарколаборатория

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫХ МЕХАНИЗМОВ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ НЕЗАКОННОМУ ОБОРОТУ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ И ПСИХОТРОПНЫХ ВЕЩЕСТВ

Аннотация: В статье анализируются вопросы совершенствования организационно-правовых механизмов противодействия незаконному обороту

наркотических средств и психотропных веществ в условиях Республики Узбекистан. Раскрываются современные формы наркоугроз, включая трансграничные каналы, «бесконтактное» распространение через интернет и мессенджеры, использование криптовалют, а также деятельность незаконных нарколабораторий. Обосновывается необходимость единого организационно-правового подхода, интегрирующего профилактику, оперативно-розыскную деятельность, следствие, финансовый мониторинг, пограничный контроль и реабилитационные меры. Особое внимание уделено совершенствованию межведомственного взаимодействия на основе принципа «единого информационного контура», а также применению систем раннего предупреждения (EWS), OSINT, блокчейн-аналитики и ГИС-технологий. По итогам исследования сформулированы научно обоснованные предложения по совершенствованию национального законодательства, направленные на повышение эффективности профилактики наркопреступности и обеспечения общественной безопасности.

Ключевые слова: наркотические средства, психотропные вещества, незаконный оборот, профилактика наркопреступности, общественная безопасность, организационный механизм, правовой механизм, межведомственное взаимодействие, единый информационный контур, цифровой мониторинг, EWS, OSINT, блокчейн-аналитика, ГИС-технологии, нарколаборатория

IMPROVING THE ORGANIZATIONAL AND LEGAL MECHANISMS FOR COMBATING THE ILLICIT TRAFFICKING OF NARCOTIC DRUGS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES

Abstract: This article examines the improvement of organizational and legal mechanisms for combating the illicit trafficking of narcotic drugs and psychotropic substances in the Republic of Uzbekistan. It identifies contemporary forms of drug-related threats, including transboundary channels, contactless distribution through the Internet and messaging platforms, the use of crypto-payments, and the growing risks associated with illegal drug laboratories. The study substantiates the need for an integrated organizational and legal approach that combines prevention, operational-search activities, investigation, financial monitoring, border control, and rehabilitation measures. Particular attention is paid to strengthening interagency cooperation based on the principle of a “single information contour,” as well as the application of Early Warning Systems (EWS), OSINT tools, blockchain analytics, and GIS technologies. The

article formulates scientifically grounded proposals for improving national legislation aimed at enhancing the effectiveness of drug crime prevention and public safety.

Keywords: *narcotic drugs, psychotropic substances, illicit trafficking, drug crime prevention, public safety, organizational mechanism, legal mechanism, interagency cooperation, single information contour, digital monitoring, Early Warning System (EWS), OSINT, blockchain analytics, GIS technologies, illegal drug laboratory*

Бугунги кунда гиёҳвандлик воситалари ёки психотроп моддаларнинг ноқонуний айланмаси нафақат соғлиқни сақлаш соҳасига оид муаммо, балки жамоат хавфсизлиги, ижтимоий барқарорлик ва миллий хавфсизликка бевосита таҳдид солувчи комплекс салбий ҳодиса сифатида намоён бўлмоқда. Наркотик моддалар айланмаси уюшган жинойтчилик, коррупция, трансчегаравий контрабанда, “контактсиз” тарқатиш (интернет, мессенжер, крипто-тўловлар) ва “закладка” каби янги шакллар билан уйғунлашиб, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари олдига анъанавий чоралардан кўра кенгроқ ва тизимлироқ ёндашувни талаб қилаётган мураккаб криминоген муҳитни шакллантирмоқда. Бундай шароитда фақат жазони кучайтириш ёки алоҳида тезкор тадбирлар билан чекланиш барқарор натижа бермайди; аксинча, профилактика, тезкор-қидирув, тергов, суд экспертизаси, молиявий мониторинг, чегара хавфсизлиги, реабилитация ва жамоатчилик иштирокини ўзаро боғлайдиган ягона ташкилий-ҳуқуқий механизмлар тизимини такомиллаштириш зарур бўлади.

Шу нуқтайи назардан, гиёҳвандлик воситалари ёки психотроп моддалар айланмасига қарши курашишнинг ташкилий ва ҳуқуқий механизмларини такомиллаштириш масаласи давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири сифатида долзарб аҳамият касб этади. Мазкур масала, аввало, ваколатли органлар ўртасидаги вазифалар тақсимоти ва мувофиқлаштиришнинг аниқ ҳуқуқий асосларини белгилаш, ахборот алмашинуви ва идоралараро ҳамкорликни стандартлаштириш, тезкор-қидирув ва процессуал ҳаракатларнинг қонунийлиги ҳамда исботлаш сифатини ошириш, наркотик моддаларнинг молиявий оқимларини аниқлаш ва блоклаш, рақамли муҳитдаги наркосавдога қарши курашишда замонавий технологиялар ва криминалистик воситаларни татбиқ этиш каби вазифалар билан боғлиқдир. Шунингдек, профилактик ишларни манзилли ва рискка асосланган тарзда ташкил этиш, ёшлар ва ижтимоий хавф гуруҳлари билан ишлаш механизмларини кучайтириш, реабилитация ва ижтимоий мослаштириш чораларини ҳуқуқий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ҳам тизим самарадорлигини белгилайдиган муҳим омиллар ҳисобланади.

Мазкур тадқиқотимиз давомида гиёҳвандлик воситалари ёки психотроп моддалар айланмасига қарши курашишнинг амалдаги ташкилий-ҳуқуқий механизмлари таҳлил қилиниб, улардаги мавжуд муаммолар (регламентлар такрорийлиги ёки бўшлиқлар, ҳамкорликдаги узилишлар, рақамли таҳдидларга мослашиш даражаси, ресурслар тақсимоти, назорат ва баҳолашнинг етарли эмаслиги) очиб берилади ҳамда уларни бартараф этишга қаратилган илмий асосланган таклифлар ишлаб чиқилади.

Замонавий жиноятчиликнинг трансформацияси, глобал рақамлашув ва Марказий Осиёдаги геосиёсий ўзгаришлар шароитида жамоат хавфсизлигини таъминлаш стратегияларини чуқур қайта кўриб чиқиш талаб этилади. Ўзбекистон Республикасида гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар ноқонуний айланмаси муаммоси аноним тармоқлар, крипто-тўловлар ва «контактсиз» тарқатиш усулларида фойдаланувчи гибрид шаклларга ўтиши муносабати билан сифат жиҳатидан янги босқичга чиқди¹. «Ўзбекистон Республикасида гиёҳвандликка ва наркожиноятларга қарши курашиш бўйича 2024–2028 йилларга мўлжалланган миллий стратегия»²нинг қабул қилиниши ушбу вазифанинг давлат сиёсати даражасидаги устуворлигини тасдиқлайди.

Ушбу тадқиқот доирасида ташкилий ва ҳуқуқий механизмлар наркотаҳдидларни минималлаштиришга қаратилган институционал тузилмалар ва норматив кўрсатмаларнинг диалектик бирлиги сифатида қаралади. Асосий урғу жазолаш ёндашувидан криминологик профилактика ва шахс, жамият ҳамда давлат хавфсизлигини таъминлашнинг огоҳлантирувчи ва натижадорлик моделига кўчирилган.

Давлат бошқаруви ва криминология назариясида «ташкилий механизм» деганда, гиёҳвандлик воситалар устидан назорат соҳасида давлат сиёсатини амалга оширишни таъминлайдиган бошқарув субъектлари, тақсимланган ваколатлар, ресурслар ва ҳамкорлик тартиб-таомилларининг тартибга солинган йиғиндиси тушунилади. Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва ҳуқуқбузарликлар профилактикаси доирасида, ташкилий механизм аҳоли

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 3 ноябрдаги ПФ–207-сонли «Аҳоли саломатлиги ва миллат генофондини гиёҳвандлик ва наркожиноятлардан самарали ҳимоя қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони // lex.uz.

² Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 6 майдаги ПФ-73-сон “Ўзбекистон Республикасида гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддаларнинг ноқонуний айланмасига чек қўйиш орқали уларнинг аҳоли саломатлиги ва мамлакатимиз генофондига салбий таъсирини бартараф этиш стратегик чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони. // <https://lex.uz/docs/6912475>

саломатлиги ва миллат генофондини ҳимоя қилишнинг институционал кафолати бўлиб хизмат қилади³.

Наркожиноятларнинг ташкилий-тузилмавий тавсифи ўзгариб, улар трансмиллий ва тармоқли кўринишга келаётганлиги сабабли, давлатнинг ташкилий механизми ҳам шунга мувофиқлаштирилиши керак. Бунда гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар ноқонуний муомаласини жинорий уюшма тузган ҳолда амалга ошириш ҳолатларининг кўпайиши алоҳида хавотир уйғотмоқда.

Профилактика функцияси доирасида ташкилий механизм янги психоактив моддалар (NPS) пайдо бўлишини аниқлаш учун «Барвақт огоҳлантириш тизими»ни (Early Warning System — EWS) институционаллаштиришни ва ижтимоий тармоқларни таҳлил қилиш орқали латент истеъмол ўчоқларини аниқлашни таъминлайди^{4,9}.

Ҳуқуқий механизм Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар айланмаси соҳасидаги муносабатларни тартибга солувчи юридик воситалар тизимидир. Ўзбекистонда ҳуқуқий механизмни концептуал жиҳатдан қайта кўриб чиқиш зарур. Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар ноқонуний муомаласи аҳоли саломатлиги ва генофондига салбий таъсир кўрсатаётган энг хавфли омиллардан бири эканлигини инобатга олиб, Жиноят кодекси тузилмасида ушбу турдаги жиноятларни алоҳида «**Аҳоли саломатлиги ва миллат генофондига қарши жиноятлар**» бўлими сифатида ажратиш мақсадга мувофиқдир.

Бундай ёндашув мазкур жиноятларнинг нафақат жамоат тартибига, балки келажак авлод тақдирига таҳдид солувчи ижтимоий хавфлилик даражасини юридик жиҳатдан тўғри ифодалайди.

Ҳуқуқни қўллаш амалиёти таҳлили ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 3 ноябрдаги ПФ–207-сонли «Аҳоли саломатлиги ва миллат генофондини гиёҳвандлик ва наркожиноятлардан самарали ҳимоя қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони⁵ талаблари ҳуқуқий

³ National Information-Analytical Center on Drug Control under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan - Goals, objectives and functions, // <http://m.ncdc.uz/en/gosudarstvennaya-kommissiya/>

⁴ EU Drug Markets Analysis: Key insights for policy and practice | www.euda.europa.eu, // https://www.euda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/analysis-key-insights-policy-and-practice_en

⁵ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 3 ноябрдаги ПФ–207-сонли «Аҳоли саломатлиги ва миллат генофондини гиёҳвандлик ва наркожиноятлардан самарали ҳимоя қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони // <https://lex.uz>.

механизмдаги куйидаги муҳим йўналишларни такомиллаштиришни тақозо этмоқда:

1. Сўнгги йилларда гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар ноқонуний муомаласини оддий гуруҳ эмас, балки мураккаб иерархияга эга бўлган жиноий уюшмалар орқали амалга ошириш ҳолатлари кузатилмоқда. Шу сабабли, «Наркожиноий уюшма ташкил этиш» жиноятини алоҳида модда сифатида ажратиш, айниқса, бундай фаолият трансчегаравий характерга эга бўлса ёки Интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда содир этилса, жавобгарликни кескин кучайтириш, хусусан, жазо муддатини 15 йилдан 20 йилгача озодликдан маҳрум қилиш, этиб белгилашга зарурат мавжуд.

2. Статистик маълумотларга кўра, 2024 йилда 5 та, 2025 йилнинг биринчи ярмида эса 8 та ғайриқонуний нарколаборатория аниқланган⁶. Бу синтетик гиёҳвандлик воситаларини мамлакат ичида ишлаб чиқариш таҳдиди ортиб бораётганини кўрсатади. Ушбу ҳолатни жиловлаш учун «Ғайриқонуний нарколаборатория ташкил этиш ёки сақлаш» учун алоҳида жиноий жавобгарлик белгиланиши, бунда Грузия (ЖК 266-модда)⁷ тажрибасини адаптация қилиш тавсия этилади.

3. Энг хавотирли жиҳатлардан бири — наркожиноятларга ҳокимият ёки мансаб ваколатларини суистеъмол қилган ҳолда «ҳомийлик» қилиш (крышевание) ҳолатларидир. 2024 йилнинг ўзида 19 нафар мансабдор шахс мазкур турдаги жиноятлар учун жавобгарликка тортилганлиги⁸ тизимли назоратни кучайтиришни талаб қилади.

Наркожиноий фаолият фoш бўлишининг олдини олиш мақсадида маълумот берганлик ёки ҳомийлик қилганлик учун оғир турдаги жазо чораларини белгилаш жамиятнинг ҳуқуқни муҳофаза қилиш тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлайди.

Ҳуқуқий механизмнинг самарадорлиги фақат жазонинг оғирлиги билан эмас, балки унинг муқаррарлиги билан белгиланади. Амалдаги тартибга кўра, гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар билан боғлиқ жиноятлар учун жазо ўтаётган шахсларнинг муддатидан олдин шартли озод қилиниши натижасида қайта жиноят содир этиш ҳолатлари ортмоқда. 2024 йилда бундай

⁶ ПVning tahliliy_hisoboti - 2026-01-05. T185426.772.xlsx

⁷ Уголовный кодекс Грузии // <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/%2016426?publication=286>

⁸ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti administratsiyasi huzuridagi Narkotiklarni nazorat qilish milliy markazining 2025-yil 11-noyabrdagi № 05-1600-son "2023-2025-yillarda respublikada kuzatilgan narkovaziyat to'g'risidagi ma'lumotlari".

жиноятчиларнинг 15 фоизи, 2025 йилнинг биринчи ярмида эса 18 фоизи такроран жиноят содир этган⁹.

Шу муносабат билан, ҳуқуқий механизмга қуйидаги қатъий чекловларни киритиш таклиф этилади:

- гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар билан қонунга хилоф равишда муомала қилиш жиноятини содир этган шахсларга нисбатан ЖКнинг 72-моддаси (шартли ҳукм қилиш)¹⁰ни қўллашни тақиқлаш;

- ушбу тоифадаги жиноятчилар учун ЖКнинг 73-моддаси (жазони ўташдан муддатидан илгари шартли озод қилиш)¹¹ни қўллаш имкониятини бекор қилиш.

Бу чоралар жиноят субъектлари учун «жазодан қутилиш» илинжини йўқ қилади ва профилактиканинг умумий тийилиш функциясини кучайтиради.

Эффективлик идоралараро ҳамкорлик сифатига бевосита боғлиқ. Ўзбекистон шароитида ҳамкорлик модели «ягона ахборот контури» тамойилига асосланиши ва қуйидаги субъектларни ўз ичига олиши лозим:

1. **Ички ишлар органлари** – профилактиканинг «биринчи линияси», маҳаллаларда жамоат хавфсизлигини таъминлаш. ИИО маҳаллалардаги реал криминоген вазиятни энг тез кўрадиган ва унга таъсир қиладиган тузилма сифатида эрта огоҳлантириш, хавф гуруҳларини аниқлаш, профилактик ҳисоб ва тушунтириш ишлари, “закладка” нуқталари, майда тарқатиш занжирлари ҳамда маиший муҳитдаги омилларни (ишсизлик, назоратсиз ёшлар, низоли оила) барвақт нейтраллаштириш вазифасини бажаради. Яъни, “ягона ахборот контури”да ИИО — биринчи сигнал ва биринчи маълумот манбаи ҳисобланади;

2. **Давлат хавфсизлик хизмати** – трансчегаравий каналларни ёпиш ва уюшган жиноий гуруҳларга (УЖГ) қарши кураш. ДХХ наркотрафикнинг ташқи логистикаси, трансмиллий ва трансчегаравий алоқалари, уюшган жиноий гуруҳлар тармоғи, “куратор–логист–дистрибьютор” занжири каби юқори даражада конспиратив элементларни аниқлашда ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Демак, ахборот контурида ДХХ — стратегик таҳлил, оператив ишланма ва каналларни “ёпиш” бўйича марказий бўғин сифатида намоён бўлади;

3. **Божхона қўмитаси** – контрабандани, шу жумладан почта жўнатмалари орқали ўтаётган гиёҳвандлик воситаларини аниқлаш. Контрабандага қарши курашда божхона органлари чегара-пунктлар, юк ташиш йўналишлари, халқаро

⁹ ПVning tahliliy_hisoboti - 2026-01-05. T185426.772.xlsx

¹⁰ Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси // <https://lex.uz/docs/111453>.

¹¹ Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси // <https://lex.uz/docs/111453>.

курьер ва почта жўнатмалари орқали кириб келаётган гиёҳвандлик воситаларини аниқлаш бўйича “кириш нуқтаси”даги асосий субъектдир. Айниқса, майда партиялар ва синтетик моддаларнинг почта орқали келиши тенденциясида божхона — скрининг, риск-профил, назорат текшируви ва далилларни тўғри расмийлаштириш билан “ахборот контури”ни амалий материаллар билан таъминлайди;

4. **Прокуратура органлари** – координация ва назорат. Прокуратура “ягона ахборот контури”нинг институционал мувозанат сакловчиси сифатида идоралар ўртасида вазифалар такрорланиши ёки бўшлиқлар юзага келмаслигини таъминлайди, тезкор-кидирув тадбирлари ва процессуал қарорларнинг қонунийлиги устидан назорат қилади, ишларнинг судга қадар бўлган босқичда сифатли юритилишини мувофиқлаштиради. Шу тариқа, прокуратура — ҳамкорликнинг ҳуқуқий “рамкаси” ва ҳисобдорлик механизми вазифасини бажаради.

Эффективликнинг идоралараро ҳамкорлик сифатига бевосита боғлиқлиги шундаки, гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар айланмаси кўп босқичли ва кўп каналли (маҳалла—логистика—чегара—почта—онлайн савдо—молиявий оқим) тизим орқали амал қилади. Шу боис бир идоранинг алоҳида ҳаракати натижа берса-да, барқарор самара ягона режа, ягона маълумот ва ягона жавоб чоралари уйғунлашганида таъминланади. Ўзбекистон шароитида таклиф этилаётган «ягона ахборот контури» модели айнан шу эҳтиёждан келиб чиқади: у профилактикадан тортиб контрабандага қарши кураш, уюшган жиноятчиликни фош этиш ва процессуал назоратгача бўлган барча бўғинларда ахборотнинг узлуксиз айланишини ва қарор қабул қилишнинг тезкорлигини таъминлайди.

Шундай қилиб, «ягона ахборот контури» тамойили идоралар ўртасидаги ҳамкорликни формал алоқа даражасида қолдирмай, уни реал вақт режимида ахборот алмашинуви, рискларни биргаликда баҳолаш ва мувофиқлашган қарор қабул қилиш тизимига айлантиришга хизмат қилади.

Замонавий наркобозор «контактсиз савдо» (contactless trade) билан тавсифланади. Шу муносабат билан, ҳуқуқий механизмга янги атамаларни киритиш зарур: «Нарколаборатория», «Наркожиноят», «Интернет» ва «Даркнет» тушунчаларининг ҳуқуқий маъносини қонунчиликнинг саккизинчи бўлимида («Атамаларнинг ҳуқуқий маъноси») мустаҳкамлаш янги турдаги жиноятларни квалификация қилишда муҳим аҳамият касб этади.

Рақамли механизм доирасида блокчейн таҳлили тизимлари ва OSINT-разведкасида фойдаланиш, шунингдек ГИС-технологиялар асосида наркожиноятларнинг «иссиқлик хариталари»ни яратиш талаб этилади¹².

Таҳлиллар ва 1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 3 ноябрдаги ПФ–207-сонли «Аҳоли саломатлиги ва миллат генофондини гиёҳвандлик ва наркожиноятлардан самарали ҳимоя қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони¹³ талаблари асосида жиноят қонунчилигига қуйидаги ўзгартишларни киритиш таклиф этилади:

1. Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар ноқонуний муомаласи билан боғлиқ жиноятларни алоҳида бўлим — **«Аҳоли саломатлиги ва миллат генофондига қарши жиноятлар»** сифатида гуруҳлаш.

2. Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддаларни ўтказиш мақсадида жиноий уюшма ташкил этганлик учун жавобгарликни алоҳида белгилаш, агар у Интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда содир этилса — жазони кескин кучайтириш.

3. Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддаларни ишлаб чиқариш учун ғайриқонуний **нарколаборатория ташкил этганлик ёки сақлаганлик** учун алоҳида жиноий жавобгарлик киритиш.

4. Наркожиноий муомалага ҳокимият ваколатини суиистеъмол қилиб ҳомийлик қилганлик ёки рейдлар ҳақида маълумот берганлик учун 15 йилгача озодликдан маҳрум қилиш жазосини белгилаш.

5. Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддаларни истеъмол қилиш ёхуд тарқатиш учун бангихоналар ташкил қилишни алоҳида моддага чиқариш ва унда оғирлаштирувчи ҳолатлар (вояга етмаганларни жалб қилиш, уюшган гуруҳ манфаати)ни назарда тутиш.

6. ЖКнинг 72 ва 73-модда¹⁴ ларига гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар билан боғлиқ жиноятларни содир этган шахсларга нисбатан **шартли ҳукм ва муддатидан илгари шартли озод қилиш** чораларини қўллашни тақиқловчи нормаларни киритиш.

¹² <https://www.fedsfm.ru/content/files/documents/2021/%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%2028.pdf>

¹³ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 3 ноябрдаги ПФ–207-сонли «Аҳоли саломатлиги ва миллат генофондини гиёҳвандлик ва наркожиноятлардан самарали ҳимоя қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони // <https://lex.uz/docs/7818774>

¹⁴ Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси // <https://lex.uz/docs/111453>.

Ўзбекистонда гиёҳвандликка қарши курашнинг ташкилий ва ҳуқуқий механизмлари «куч ишлатиш» моделидан «интеллектуал» жиловлаш ва профилактика моделига ўтмоқда.

Юқорида таклиф этилган қонунчилик ўзгартиришлари нафақат жазони оғирлаштириш, балки жиноий занжирнинг ташкилий тузилмаларини (уюшма, лаборатория, ҳомийлик) парчалаш ва жазонинг муқаррарлиги орқали жамоат хавфсизлигини янги босқичга олиб чиқишга хизмат қилади.